

บทความวิจัย (Research article)

ผลการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรในโครงการหมอในบ้านพยาบาลในใจ ต่อสมรรถนะสหสาขาวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาลและนักศึกษาแพทย์ The Effect of Co-Curricular Activities in Mor Nai Ban Payaban Ani Jai (Medical in Your Home, Nurse in Your Heart) Project Towards Inter-Professional Competency among Nursing, and Medical Students

เพ็ญจมาศ คำชนะ¹, จิราภรณ์ อนุชา², นงนุช วงศ์สว่าง^{2*}, สมบัติ หัซลีฬา³
Phenchamat Khamthana¹, Chiraporn Anucha², Nongnuch Wongsawang^{2*},
Sombat Hatchaleelaha³

*ผู้ให้การติดต่อ (Corresponding e-mail: nongnuch_bcnr@yahoo.com; โทรศัพท์ 083-7143261)

(Received: August 31, 2022; Revised: December 22, 2022; Accepted: December 23, 2022)

บทคัดย่อ

การวิจัยกึ่งทดลองนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสมรรถนะสหสาขาวิชาชีพของนักศึกษาหลังการเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรในโครงการหมอในบ้านพยาบาลในใจ และเปรียบเทียบสมรรถนะสหสาขาวิชาชีพของนักศึกษาก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตร กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี ราชบุรี และนักศึกษาหลักสูตรแพทยศาสตรบัณฑิต ศูนย์แพทยศาสตรศึกษาชั้นคลินิก โรงพยาบาลราชบุรี จำนวน 80 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบสมมติใจ เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ คู่มือการจัดการศึกษาแบบสหสาขาวิชาชีพ: กิจกรรมเสริมหลักสูตรในโครงการหมอในบ้านพยาบาลในใจและแบบประเมินสมรรถนะสหสาขาวิชาชีพของนักศึกษา ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคเท่ากับ .97 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบวิลคอกซัน

ผลการวิจัย พบว่า สมรรถนะสหสาขาวิชาชีพของนักศึกษาหลังการเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรในโครงการหมอในบ้านพยาบาลในใจอยู่ในระดับมาก ($M = 3.98$, $SD = .62$) แต่ไม่แตกต่างจากก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตร ($M = 3.96$, $SD = .55$)

¹ ผู้อำนวยการ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี ราชบุรี คณะพยาบาลศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข
Director, Boromrajonani College of Nursing, Ratchaburi, Faculty of Nursing, Praboromarajchanok Institute,
Ministry of Public Health

² อาจารย์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี ราชบุรี คณะพยาบาลศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข
Instructor, Boromrajonani College of Nursing, Ratchaburi, Faculty of Nursing, Praboromarajchanok Institute,
Ministry of Public Health

³ ผู้อำนวยการ ศูนย์แพทยศาสตรศึกษา โรงพยาบาลราชบุรี
Director, Medical Education Center, Ratchaburi Hospital

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ควรออกแบบกิจกรรมที่สามารถสร้างแรงจูงใจให้นักศึกษาเห็นความสำคัญของการเรียนรู้แบบสหวิชาชีพ จัดประสบการณ์ให้นักศึกษาอย่างต่อเนื่อง สร้างบรรยากาศในการเรียนรู้เชิงบวก และเน้นการลงมือปฏิบัติในสถานการณ์จริง

คำสำคัญ: สมรรถนะสหสาขาวิชาชีพ, กิจกรรมเสริมหลักสูตร, นักศึกษาพยาบาล, นักศึกษาแพทย์

Abstract

This quasi-experimental research aims to study inter-professional competencies among students after participating in co-curricular activities in a project named Mor Nai Ban Payaban Ani Jai Project (the medical in your home, the nurse in your heart) and to compare inter-professional competencies among students before and after participating in co-curricular activities in Mor Nai Ban Payaban Ani Jai Project (the medical in your home, the nurse in your heart). The samples consisted of students of the Bachelor of Nursing Program of Boromrajonani College of Nursing, Ratchaburi and students of the Doctor of Medicine Program of Ratchaburi Medical Education Center, Ratchaburi Hospital ($n = 80$). The research instruments consisted of the inter-professional education management manual: Mor Nai Ban Payaban Ani Jai Project, and the inter-professional competency evaluation form. The reliability of the total scale was .97. The data were analyzed by using mean scores, standard deviation, and Wilcoxon Signed-Rank Test.

The results indicate that the overall inter-professional competency among students and students after participating in co-curricular activities is at a high level ($M = 3.98$, $SD = .62$). The comparative results of inter-professional competencies among students before and after participating in co-curricular activities are different with no statistical significance.

The suggestion of this study is that students should be motivated to recognize the importance of interdisciplinary learning. Moreover, the ongoing experiences of interdisciplinary learning should be provided for students to create a positive learning environment with a form of hands-on activities in each actual situation.

Keywords: Inter-professional competency, Co-curricular activity, Nursing students, Medical students

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเปลี่ยนแปลงทางด้านโครงสร้างประชากร สังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม เทคโนโลยี สิ่งแวดล้อม นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงของระบบสุขภาพ การจัดการศึกษาสำหรับบุคลากรด้านสุขภาพ จึงมีความจำเป็นต้องมีการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับการศึกษาในศตวรรษที่ 21 และบริบทด้านสุขภาพที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและซับซ้อนมากยิ่งขึ้น บนพื้นฐานของความร่วมมือระหว่างระบบการจัดการศึกษากับระบบสุขภาพตามยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาการศึกษาสำหรับบุคลากรด้านสุขภาพ ในศตวรรษที่ 21 (พ.ศ.2557-พ.ศ.2561) (วีระศักดิ์ พุทธาศรี และ วณิช ชื่นกองแก้ว, 2560).

จากการประชุมวิชาการประจำปีระดับชาติ การพัฒนาการศึกษาสำหรับบุคลากรด้านสุขภาพ ครั้งที่ 3 “เรียนร่วมวิชาชีพ สู่ทีมสุขภาพ” ได้มีการเสนอแนวการจัดการศึกษาแบบสหสาขาวิชาชีพ (inter-professional education: IPE) คือ การเรียนรู้ร่วมกันทำกิจกรรมการเรียนรู้ เกิดประสบการณ์การเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักศึกษาด้านสุขภาพและสาขาที่เกี่ยวข้อง เช่น แพทย์ พยาบาล เภสัชศาสตร์ สหเวชศาสตร์ กายภาพบำบัด เป็นต้น เพื่อสร้างสัมพันธ์ที่ดีในการทำงานเป็นทีม และลดความขัดแย้งระหว่างวิชาชีพ (วีระศักดิ์ พุทธาศรี และ วณิช ชื่นกองแก้ว, 2560) และเมื่อนักศึกษาสำเร็จการศึกษาออกไปประกอบวิชาชีพ จะสามารถปฏิบัติงานร่วมกับทีมสุขภาพ มีเป้าหมายร่วมกันในการพัฒนาระบบสุขภาพของประเทศ การเรียนการสอนจึงต้องส่งเสริมการเปลี่ยนกระบวนทัศน์ภายใน (mindset) ส่งเสริมให้ศึกษาและเรียนรู้ระบบสุขภาพ ลงพื้นที่ชุมชน เรียนรู้จิตใจของตนเอง และผู้อื่น โดยเฉพาะผู้ป่วยและญาติ เพื่อให้นักศึกษาเข้าใจบริบทสังคม การเรียนรู้แบบสหสาขาวิชาชีพเป็นวิธีการเรียนที่เน้นให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้ร่วมกันผ่านมุมมองและประสบการณ์การดูแลสุขภาพของวิชาชีพอื่น ภายใต้สถานการณ์เดียวกัน ประสานความร่วมมือหนุนเสริมแบบไม่แยกส่วน เพื่อให้ได้ผลลัพธ์สุดท้ายคือ “ผู้ป่วยมีสุขภาพที่ดีขึ้นและประชาชนมีสุขภาวะที่ดี” (สุณี เศรษฐเสถียร, 2558) สอดคล้องกับงานวิจัยของอดิญา ศรีเกษตริน และคณะ (2563) ที่พบว่า กิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมส่งผลให้ทักษะการทำงานร่วมกันระหว่างทีมสหสาขาวิชาชีพ ด้านการเรียนรู้บทบาททีมสหสาขาวิชาชีพ ด้านภาวะความเป็นผู้นำ และด้านการทำงานเป็นทีมสูงขึ้น

วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี ราชบุรี มีความมุ่งมั่นที่จะผลิตบัณฑิตพยาบาลที่มีคุณภาพเพื่อตอบสนองระบบบริการสุขภาพตามความต้องการของสังคมและผู้ใช้บัณฑิตแต่การจัดการเรียนการสอนที่ผ่านมายังขาดโอกาสในการเรียนรู้ร่วมกับสหสาขาวิชาชีพ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี ราชบุรี จึงได้ประสานความร่วมมือกับศูนย์แพทยศาสตรศึกษาชั้นคลินิก โรงพยาบาลราชบุรี เพื่อจัดการศึกษาแบบสหสาขาวิชาชีพในรูปแบบกิจกรรมเสริมหลักสูตรในโครงการหมอบ้านพยาบาลในใจ โดยมุ่งเน้นผลลัพธ์ให้นักศึกษาทั้ง 2 สาขาวิชาชีพเกิดสมรรถนะสหสาขาวิชาชีพ 5 ด้าน ได้แก่ 1) จริยธรรมและค่านิยมร่วมกัน (ethics and shared values) 2) บทบาทและความรับผิดชอบ (roles and responsibilities) 3) การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ (teamwork and leadership) 4) การเรียนรู้และการสะท้อนคิด (learning and reflectio) และ 5) การสื่อสารระหว่างสหสาขาวิชาชีพ (interprofessional communication) (วณิช ชื่นกองแก้ว, 2561) ผลการศึกษาค้นนี้จะเป็แนวทางในการพัฒนาการจัดการศึกษาแบบสหสาขา

วิชาชีพที่ส่งเสริมให้นักศึกษามีทักษะที่จำเป็นในการทำงานร่วมกับทีมสหสาขาวิชาชีพ มีความรู้ความสามารถในการวางแผนและดูแลผู้สูงอายุในชุมชนได้เหมาะสมกับสภาพความเป็นอยู่ที่เหมาะสม เป็นการเตรียมความพร้อมก่อนปฏิบัติงานจริงร่วมกันของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตและหลักสูตรแพทยศาสตรบัณฑิตซึ่งจะส่งผลดีต่อการดูแลผู้สูงอายุในสังคมสูงวัยต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

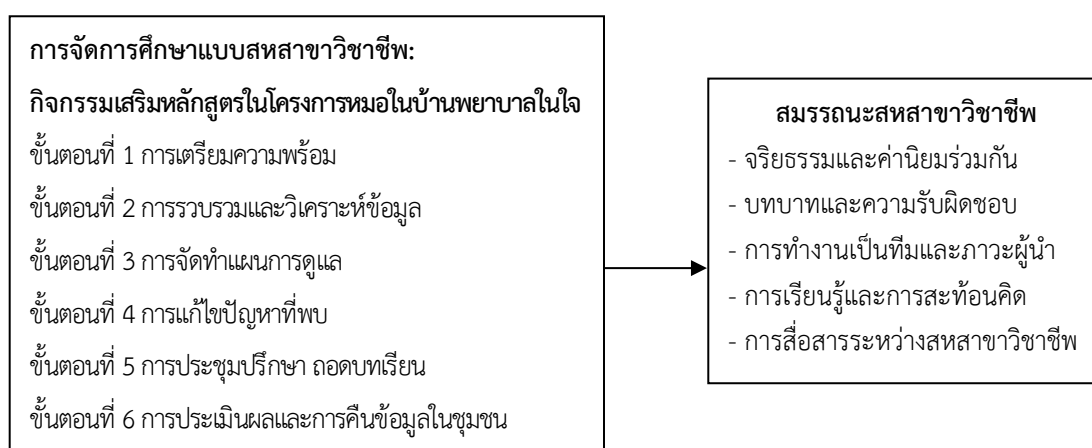
1. เพื่อศึกษาระดับสมรรถนะสหสาขาวิชาชีพของนักศึกษาหลังการเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรในโครงการหมอในบ้านพยาบาลในใจ
2. เพื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยสมรรถนะสหสาขาวิชาชีพของนักศึกษา ระหว่างก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรในโครงการหมอในบ้านพยาบาลในใจ

สมมติฐานการวิจัย

สมรรถนะสหสาขาวิชาชีพของนักศึกษาก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรในโครงการหมอในบ้านพยาบาลในใจแตกต่างกัน

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การวิจัยนี้ ใช้กรอบแนวคิดการจัดการศึกษาแบบสหสาขาวิชาชีพของประเทศไทย (conceptual framework of Thailand 4.0) (วนิดา ชื่นกองแก้ว, 2561) ในการจัดการเรียนรู้ร่วมกันของนักศึกษา 2 สาขาวิชาชีพในรูปแบบกิจกรรมเสริมหลักสูตรในโครงการหมอในบ้านพยาบาลในใจ โดยมุ่งเน้นให้เกิดสมรรถนะสหสาขาวิชาชีพ 5 ด้าน ได้แก่ 1) จริยธรรมและค่านิยมร่วมกัน 2) บทบาทและความรับผิดชอบ 3) การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ 4) การเรียนรู้และการสะท้อนคิด และ 5) การสื่อสารระหว่างสหสาขาวิชาชีพ โดยมีกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพ 1

ภาพ กรอบแนวคิดของการวิจัยผลการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรในโครงการหมอในบ้านพยาบาลในใจต่อสมรรถนะสหสาขาวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาลและนักศึกษาแพทย์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยกึ่งทดลอง (quasi-experimental research) แบบกลุ่มเดียววัดก่อนและหลังการทดลอง (one group pretest-posttest design) ดำเนินการวิจัยระหว่างเดือนตุลาคม 2562 ถึง มกราคม 2563 มีรายละเอียด ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรคือ นักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี ปีการศึกษา 2562 ชั้นปีที่ 2 จำนวน 148 คน ชั้นปีที่ 3 จำนวน 87 คน และนักศึกษาแพทยศาสตรบัณฑิต ศูนย์แพทยศาสตรศึกษาชั้นคลินิก โรงพยาบาลราชบุรี ปีการศึกษา 2562 ชั้นปีที่ 4 จำนวน 31 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี การศึกษา 2562 ชั้นปีที่ 2 และ 3 และนักศึกษาแพทยศาสตรบัณฑิต ศูนย์แพทยศาสตรศึกษาชั้นคลินิก โรงพยาบาลราชบุรี ปีการศึกษา 2562 ชั้นปีที่ 4 กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยการคำนวณจากโปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการทดสอบค่าเฉลี่ย 2 กลุ่มที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน กำหนดค่าขนาดอิทธิพล (effect size) ขนาดเล็ก .30 ค่าความคลาดเคลื่อน (α) .05 อำนาจการทดสอบ (power of test) .80 ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 71 คน แต่เพื่อชดเชยการสูญหายของกลุ่มตัวอย่าง จึงเพิ่มขนาดของกลุ่มตัวอย่างเป็น 80 คน คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบสุ่มเจาะจง ตามสัดส่วนของนักศึกษาพยาบาลและนักศึกษาแพทย์ คือ 1:2 ได้เป็นนักศึกษาพยาบาล จำนวน 54 คน และนักศึกษาแพทย์ จำนวน 26 คน โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้ 1) ลงทะเบียนเรียนในปีการศึกษา 2562 และ 2) เข้าร่วมโครงการโดยสมัครใจ และมีเกณฑ์การยกเลิกจากงานวิจัย คือ นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมได้ไม่ครบทุกครั้งหรือขอยุติการเข้าร่วมในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 2 ส่วน ดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ คู่มือการจัดการศึกษาแบบสหสาขาวิชาชีพ: กิจกรรมเสริมหลักสูตรในโครงการหอในบ้านพยาบาลในใจ ประกอบด้วย ความสำคัญของการจัดการศึกษาแบบสหสาขาวิชาชีพ โครงการหอในบ้านพยาบาลในใจ กิจกรรมการเรียนรู้ และแนวทางการสะท้อนคิดหลังการเรียนรู้ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นจากแนวคิดการจัดการศึกษาแบบสหสาขาวิชาชีพ (วนิษา ชื่นกองแก้ว, 2561) กิจกรรมการเรียนรู้เป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตร แบ่งเป็น 6 ขั้นตอน จำนวน 15 ครั้ง ครั้งละ 3 ชั่วโมง รวม 48 ชั่วโมง ใช้เวลา 15 สัปดาห์ จัดกิจกรรมทุกวันพุธ เวลา 13.00-16.00 น. รายละเอียด ดังตาราง 1

ตาราง 1 การจัดการศึกษาแบบสหสาขาวิชาชีพ : กิจกรรมเสริมหลักสูตรในโครงการหมอในบ้านพยาบาลในใจ

สัปดาห์ที่	ขั้นตอน	กิจกรรม
1-2 (6 ชม.)	การเตรียมความพร้อม	ครั้งที่ 1 สร้างสัมพันธ์ภาพ ระหว่างนักศึกษาแพทย์ นักศึกษาพยาบาล อาจารย์แพทย์ และอาจารย์พยาบาลในกลุ่มใหญ่และกลุ่มย่อยแบบครอบครัวเสมือนคือ การดูแลช่วยเหลือกันระหว่างสมาชิกในกลุ่มเสมือนเป็นสมาชิกครอบครัวเดียวกัน ครั้งที่ 2 ปรับกระบวนการทัศนคติการดูแลผู้สูงอายุในชุมชนแบบสหสาขาวิชาชีพ ชี้แจงการใช้แบบประเมินและเครื่องมือในการดูแลผู้สูงอายุ
3-5 (9 ชม.)	การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล	ครั้งที่ 3 เรียนรู้ในชุมชนเพื่อสร้างสัมพันธ์ภาพกับผู้สูงอายุและครอบครัว ครั้งที่ 4-5 เรียนรู้ในชุมชนเพื่อรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลผู้สูงอายุและครอบครัว
6-7 (6 ชม.)	การจัดทำแผนการดูแล	ครั้งที่ 6-7 ประชุมปรึกษาเพื่อจัดทำแผนการดูแล (care plan) ผู้สูงอายุในชุมชนแบบสหสาขาวิชาชีพและนำเสนอแผนการดูแลให้อาจารย์พยาบาล/แพทย์เพื่อรับฟังข้อเสนอแนะ และปรับแผนการดูแลให้เหมาะสม
8 – 11 (12 ชม.)	การแก้ไขปัญหาที่พบ	ครั้งที่ 8-10 เรียนรู้ในชุมชนเพื่อให้การดูแลผู้สูงอายุแบบสหสาขาวิชาชีพตามแผนการดูแลที่วางไว้ ครั้งที่ 11 เรียนรู้ในชุมชนเพื่อจัดกิจกรรมมุทิตาจิตผู้สูงอายุและครอบครัว
12 – 13 (6 ชม.)	การประชุมปรึกษาและถอดบทเรียน	ครั้งที่ 12 ประชุมปรึกษา (care conference) การดูแลผู้สูงอายุในชุมชนแบบสหสาขาวิชาชีพ ครั้งที่ 13 ถอดบทเรียนการดูแลผู้สูงอายุในชุมชนแบบสหสาขาวิชาชีพ: โครงการหมอในบ้าน พยาบาลในใจ
14 – 16 (6 ชม.)	การประเมินผลและการคืนข้อมูลในชุมชน	ครั้งที่ 14 ประชุมปรึกษาเพื่อประเมินผลผลการดูแลผู้สูงอายุแบบสหสาขาวิชาชีพ ครั้งที่ 15 คืนข้อมูลให้กับผู้นำชุมชน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อส่งต่อการดูแลผู้สูงอายุ ครั้งที่ 16 จัดนิทรรศการนำเสนอผลงาน (show share cheer)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นสอบถาม จำแนกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักศึกษา ได้แก่ เพศ อายุ ประเภทของนักศึกษา และสถานที่ศึกษา ซึ่งเป็นแบบเลือกตอบและเติมข้อมูล

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามสมรรถนะสหสาขาวิชาชีพของนักศึกษา ผู้วิจัยได้พัฒนาจากแบบประเมินการศึกษาแบบสหสาขาวิชาชีพ (วนิชา ชื่นกองแก้ว, 2561) แบ่งเป็น 5 ด้าน ได้แก่ จริยธรรมและค่านิยมร่วมกัน จำนวน 5 ข้อ บทบาทและความรับผิดชอบ จำนวน 9 ข้อ การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ จำนวน 11 ข้อ การเรียนรู้และการสะท้อนคิด จำนวน 6 ข้อ และการสื่อสารระหว่างสหสาขาวิชาชีพ จำนวน 7 ข้อ รวมทั้งหมด 38 ข้อ เป็นแบบรายงานตนเอง ลักษณะคำถามเป็นมาตร

ประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ ระหว่างมากที่สุด เท่ากับ 5 คะแนน จนถึงน้อยที่สุด เท่ากับ 1 คะแนน คิดคะแนนเฉลี่ยรายด้านและโดยรวม จำแนกออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้ (วิรัช วรรณรัตน์, 2560)

คะแนนเฉลี่ย ระหว่าง 4.51 – 5.00 หมายถึง ระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย ระหว่าง 3.51 – 4.50 หมายถึง ระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย ระหว่าง 2.51 – 3.50 หมายถึง ระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย ระหว่าง 1.51 – 2.50 หมายถึง ระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย ระหว่าง 1.00 – 1.50 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เครื่องมือการวิจัยนี้ ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้แก่ อาจารย์ด้านการจัดการเรียนการสอนแบบสหสาขาวิชาชีพ อาจารย์ด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตร และพยาบาลวิชาชีพด้านการดูแลผู้สูงอายุในชุมชน ตรวจสอบความถูกต้อง ความครอบคลุม ความเหมาะสมของเนื้อหาและการใช้ภาษา โดยมี ค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา (content validity index: CVI) เท่ากับ .92 นำแบบประเมินสมรรถนะสหสาขาวิชาชีพของนักศึกษาไปทดลองใช้กับนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน วิเคราะห์ค่าความเที่ยงสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha reliability coefficient) เท่ากับ .97

การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการ ดังนี้

1. ผู้วิจัยประชุมเตรียมความพร้อมผู้ช่วยวิจัยโดยอธิบายกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละกิจกรรมที่กำหนดในคู่มือการจัดการศึกษาแบบสหสาขาวิชาชีพ: กิจกรรมเสริมหลักสูตรในโครงการหมอในบ้านพยาบาลในใจและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และเครื่องมือวิจัยที่ใช้ทั้งหมด
2. ผู้วิจัยพบกลุ่มตัวอย่างก่อนการดำเนินการทดลอง เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ขั้นตอนดำเนินการวิจัย ระยะเวลาในการทำวิจัย ชี้แจงการพิทักษ์สิทธิ์ และให้ลงนามในการตอบรับหรือการปฏิเสธในการเข้าร่วมวิจัย
3. เก็บรวบรวมข้อมูลก่อนการทดลอง (pretest) โดยนัดหมายให้กลุ่มตัวอย่างทุกคนประเมินสมรรถนะสหสาขาวิชาชีพ พร้อมกัน ใช้เวลาทำประมาณ 15 นาที ส่งคืนให้ผู้วิจัยหลังทำเสร็จ
4. ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยดำเนินการจัดกิจกรรมที่วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี ชุมชนตำบลดอนตะโก อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี และโรงพยาบาลราชบุรี ตามที่กำหนดไว้ในคู่มือการจัดการศึกษาแบบสหสาขาวิชาชีพ: กิจกรรมเสริมหลักสูตรในโครงการหมอในบ้านพยาบาลในใจ รวมระยะเวลา 16 สัปดาห์ ตามรายละเอียดในตาราง 1
5. เมื่อครบถ้วนตามระยะเวลาที่กำหนด ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลหลังการทดลอง (posttest) โดยนัดหมายให้กลุ่มตัวอย่างทุกคนประเมินสมรรถนะสหสาขาวิชาชีพพร้อมกันโดยใช้แบบสอบถามชุดเดียวกับการเก็บรวบรวมข้อมูลก่อนการทดลอง เวลาทำประมาณ 15 นาที ส่งคืนให้ผู้วิจัยหลังทำเสร็จ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของนักศึกษา ใช้สถิติเชิงพรรณนา ด้วยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (mean: M) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation: SD) วิเคราะห์คะแนนสมรรถนะสหสาขาวิชาชีพของนักศึกษา รายด้านและโดยรวมโดยใช้ ค่าเฉลี่ย (mean: M) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation: SD)

2. เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยสมรรถนะสหสาขาวิชาชีพของนักศึกษา ระหว่างก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรในโครงการหมอในบ้านพยาบาลในใจโดยใช้สถิติทดสอบวิลคอกซัน (Wilcoxon Signed-Rank Test) เนื่องจากผลการทดสอบข้อตกลงเบื้องต้นพบว่า ข้อมูลมีการแจกแจงไม่เป็นปกติ

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยนี้ ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนราธิวาส เลขที่ BCNR 003/2563 ลงวันที่ 4 พฤศจิกายน 2562 ผู้วิจัยพบตัวอย่างเพื่อแนะนำตัวและอธิบายวัตถุประสงค์ในการทำวิจัย ระยะเวลาที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จัดทำเอกสารชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัย เก็บข้อมูลทุกอย่างเป็นความลับ รวมทั้ง นำเอกสารที่เกี่ยวข้องเก็บใส่ตู้ล็อกกุญแจระยะเวลา 1 ปีหลังจากครบกำหนดจะดำเนินการทำลายเอกสารและให้เกียรติแก่ตัวอย่าง โดยการสอบถามการยินยอมในการเข้าร่วมการวิจัย ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเมื่อตัวอย่างยินยอมเท่านั้นและดำเนินการให้เซ็นชื่อในใบยินยอมเข้าร่วมการวิจัยทุกราย พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ซักถามข้อสงสัยเกี่ยวกับการวิจัย

ผลการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 86.30 อายุ 20 ปี ร้อยละ 31.30 เป็นนักศึกษาพยาบาล จากวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนราธิวาส คิดเป็นร้อยละ 67.50 และนักศึกษาแพทย์จากศูนย์แพทย์ศาสตร์ศึกษา โรงพยาบาลราชบุรี คิดเป็นร้อยละ 32.50

2. สมรรถนะสหสาขาวิชาชีพของนักศึกษา ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรในโครงการหมอในบ้านพยาบาลในใจอยู่ในระดับมาก ($M = 3.96$, $SD = .55$ และ $M = 3.98$, $SD = .62$) โดยก่อนการเข้าร่วมกิจกรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในด้านจริยธรรมและค่านิยมร่วมกัน ($M = 4.19$, $SD = .66$) และต่ำสุดในด้านการทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำและการเรียนรู้และการสะท้อนคิด ($M = 3.88$, $SD = .68$) หลังการเข้าร่วมกิจกรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในด้านสมรรถนะด้านจริยธรรมและค่านิยมร่วมกัน ($M = 4.18$, $SD = .61$) และต่ำสุดในด้านการสื่อสารระหว่างสหสาขาวิชาชีพ ($M = 3.91$, $SD = .70$) รายละเอียดดังตาราง 2

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ย (M) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และระดับของคะแนนสมรรถนะสหสาขาวิชาชีพ ระหว่างก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรในโครงการหมอในบ้านพยาบาลในใจ ของนักศึกษา

ด้าน	ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม (n= 80)			หลังเข้าร่วมกิจกรรม (n= 80)		
	M	SD	ระดับ	M	SD	ระดับ
จริยธรรมและค่านิยมร่วมกัน	4.19	.66	มาก	4.18	0.61	มาก
บทบาทและความรับผิดชอบ	3.98	.59	มาก	4.01	0.60	มาก
การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ	3.88	.68	มาก	3.96	0.67	มาก
การเรียนรู้และการสะท้อนคิด	3.88	.68	มาก	3.93	0.69	มาก
การสื่อสารระหว่างสหสาขาวิชาชีพ	3.98	.55	มาก	3.91	.70	มาก
โดยรวม	3.96	.55	มาก	3.98	.62	มาก

3. การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยสมรรถนะสหสาขาวิชาชีพของนักศึกษา ระหว่างก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรในโครงการหมอในบ้านพยาบาลในใจ ผลการวิจัยพบว่า ไม่แตกต่างกัน รายละเอียด ดังตาราง 3

ตาราง 3 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสมรรถนะสหสาขาวิชาชีพ ระหว่างก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรในโครงการหมอในบ้านพยาบาลในใจของนักศึกษา (n = 80)

การทดสอบ	M	SD	ระดับ	Median	Z	p
ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม	3.96	.55	มาก	4.00	.501	.62
หลังเข้าร่วมกิจกรรม	3.98	.62	มาก	4.00		

การอภิปรายผล

1. สมรรถนะสหสาขาวิชาชีพของนักศึกษาหลังการเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรในโครงการหมอในบ้านพยาบาลในใจพบว่า อยู่ในระดับมาก ($M = 3.98$, $SD = .62$) สอดคล้องกับการศึกษาสมรรถนะการทำงานร่วมกันแบบสหสาขาวิชาชีพของนักศึกษาระดับปริญญาตรี 4 สาขาวิชาชีพ ได้แก่ พยาบาล แพทย์ ครู และวิศวกร (ณัฐนันท์ วรสุข และคณะ, 2563) และหลังการเรียนรู้ร่วมกันแบบสหสาขาวิชาชีพ พยาบาล และแพทย์แผนไทย (ธัญญมล สุริยานิมิตสุข และคณะ, 2563) เมื่อพิจารณาในรายด้านพบว่า มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในด้านจริยธรรมและค่านิยมร่วมกัน อาจเนื่องจากการจัดการศึกษาตามหลักสูตรแพทยศาสตรบัณฑิต ของศูนย์แพทยศาสตรศึกษาชั้นคลินิก โรงพยาบาลราชบุรี และหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาจริยธรรมสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพทางด้านสุขภาพ มีการสอดแทรกการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรมจริยธรรมผ่านรายวิชาต่างๆ ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ สอดคล้องกับการศึกษาของ พรศิริ พันธสี และ เจตจรรยา บุญญกุล. (2560) ที่

พบว่าการจัดการเรียนการสอนจริยธรรมทางการพยาบาลและกฎหมายมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมและการปฏิบัติตามกฎหมายในการปฏิบัติการพยาบาล นอกจากนี้ เมื่อนักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมการดูแลผู้สูงอายุในชุมชน ซึ่งเปิดโอกาสให้นักศึกษาเรียนรู้จากสถานการณ์จริง ลงมือปฏิบัติการดูแลผู้สูงอายุด้วยตนเองและร่วมกับสมาชิกในกลุ่ม ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กับผู้รับบริการโดยตรง เป็นการส่งเสริมจริยธรรมตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Bandura, 1977 อ้างถึงใน สานิตย หนูนิล, 2556)

ด้านการสื่อสารระหว่างสหสาขาวิชาชีพเป็นสมรรถนะที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด เห็นได้ว่าการสื่อสารระหว่างสหสาขาวิชาชีพเป็นความสามารถที่ครอบคลุมถึงการเลือกเครื่องมือและเทคนิคในการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ระบบข้อมูลสารสนเทศ และเทคโนโลยีการสื่อสาร เพื่ออำนวยความสะดวกในการอภิปรายและการมีปฏิสัมพันธ์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของทีม ซึ่งสามารถส่งเสริมได้โดยการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ (จิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย และคณะ, 2563) แต่เนื่องจากการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรในโครงการนี้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติค่อนข้างน้อย เพราะกิจกรรมส่วนใหญ่เน้นการดูแลผู้สูงอายุ ซึ่งอาจส่งผลให้นักศึกษาประเมินตนเองต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาพฤติกรรมสื่อสารของพยาบาลวิชาชีพทั้งระหว่างพยาบาลกับพยาบาล พยาบาลกับผู้ป่วย และพยาบาลกับสหสาขาวิชาชีพ (เปรมฤดี ศรีวิชัย และกันตียา ถัมประเสริฐ, 2562) และการศึกษาสมรรถนะในการทำงานร่วมกันแบบสหสาขาวิชาชีพหลังเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนแบบสหสาขาวิชาชีพ เรื่อง การส่งเสริมสุขภาพหญิงตั้งครรภ์ปกติของนักศึกษาพยาบาล และนักศึกษาแพทย์แผนไทย มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดในด้านการติดต่อสื่อสาร (ธัญญมล สุริยานิมิตรสุข และคณะ, 2563) ผลการศึกษานี้ แตกต่างจากการศึกษาของณัฐนันท์ วรสุข และคณะ (2563) ในนักศึกษาระดับปริญญาตรีของ 4 สาขาวิชาชีพ ได้แก่ พยาบาล แพทย์ ครุ และวิศวกรรม ซึ่งด้านการสื่อสารมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่างครั้งนี้ มีเพียง 2 สาขาวิชาชีพและไม่เคยรู้จักหรือมีปฏิสัมพันธ์กันมาก่อน จึงอาจมีผลต่อบรรยากาศทางจิตวิทยา (psychology environment) ที่มีผลต่อการเรียนรู้ เป็นบรรยากาศของการให้ความร่วมมือซึ่งกันและกัน ซึ่งทั้งผู้สอนและผู้เรียนต้องมีส่วนร่วมในการสร้างบรรยากาศร่วมกัน (พิมพ์พัญ ทองกิง, 2563)

2. การเปรียบเทียบสมรรถนะสหสาขาวิชาชีพของนักศึกษา ระหว่างก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรในโครงการหมอบ้านพยาบาลในใจ พบว่าไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาโดยส่วนใหญ่ที่ผ่านมา (ธวัชชัย ยืนยาว และคณะ, 2562; ธัญญมล สุริยานิมิตรสุข และคณะ, 2563; อติญาณ ศรีเกษตรริน และคณะ, 2563) ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากปัจจัยด้านผู้เรียนและปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ประสบการณ์เกี่ยวกับการเรียนรู้แบบสหสาขาวิชาชีพ การที่ผู้เรียนไม่มีประสบการณ์มาก่อน ทำให้ขาดความพร้อมต่อการเรียนแบบสหวิชาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาที่พบว่าผู้ที่มีประสบการณ์การเรียนรู้แบบสหสาขาวิชาชีพมีคะแนนเฉลี่ยความพร้อมต่อการเรียนแบบสหสาขาวิชาชีพสูงกว่าผู้ที่ไม่มีความพร้อมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (จุฬารัตน์ ห้าวหาญ และคณะ, 2563) ด้านแรงจูงใจ ซึ่งเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ศิริบุญ รุ่งหิรัญ, 2557) กิจกรรมเสริมหลักสูตรนี้ ไม่ใช้วิชาบังคับที่ผู้เรียนทุกคนจำเป็นต้องเรียนในสถานการณ์ที่มีภาระการเรียนและการสอบ มีช่วงเวลาที่จัดทำโครงการนานถึง 16 สัปดาห์ มีช่วงเวลาที่ซ้อนทับกับการฝึกภาคปฏิบัติของทั้งนักศึกษา

ทั้ง 2 หลักสูตร ต้องเดินทางกลับมาจากแหล่งฝึกเพื่อมาร่วมกิจกรรมสัปดาห์ละ 1 ครั้ง อาจส่งผลให้ผู้เรียนขาดความสนใจหรือแรงจูงใจในการเรียนรู้ สอดคล้องกับการศึกษาของรัชฎา สหะวรกุลศักดิ์ และคณะ (2564) พบว่า แรงจูงใจเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อความสำเร็จของการจัดการเรียนการสอนแบบสหสาขาวิชาชีพ และ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับสมรรถนะการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพ (ศิริบุญ รุ่งหิรัญ, 2557) และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมอันเนื่องมาจากผู้เรียนทั้ง 2 สาขาวิชาชีพ ที่ไม่เคยรู้จักหรือมีปฏิสัมพันธ์กันมาก่อนจึงอาจมีผลต่อบรรยากาศการเรียนรู้และนำสู่ข้อจำกัดของการพัฒนาสมรรถนะสหวิชาชีพของนักศึกษาทั้งสองหลักสูตร

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

ผู้รับผิดชอบโครงการ ควรออกแบบกิจกรรมที่สร้างแรงจูงใจให้นักศึกษาเห็นความสำคัญของการเรียนรู้แบบสหวิชาชีพ จัดประสบการณ์ให้นักศึกษาอย่างต่อเนื่อง สร้างบรรยากาศในการเรียนรู้เชิงบวกโดยเตรียมความพร้อมให้นักศึกษาในทีมได้รู้จักและคุ้นเคยกันก่อนการเข้าร่วมกิจกรรม ส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ในทีม เพื่อพัฒนาสมรรถนะในด้านการสื่อสารระหว่างสหสาขาวิชาชีพ และเปิดโอกาสให้นักศึกษาลงมือปฏิบัติในสถานการณ์จริงร่วมกัน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

วิจัยและพัฒนารูปแบบการศึกษาแบบสหสาขาวิชาชีพ ทั้งในรูปกิจกรรมเสริมหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาที่เหมาะสมกับบริบทของสาขาวิชาชีพที่เข้าร่วมกิจกรรม เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและสุขภาวะที่ดีของผู้รับบริการ

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยนี้ ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจากวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี และได้รับความร่วมมือจากศูนย์แพทยศาสตรศึกษาชั้นคลินิก โรงพยาบาลราชบุรี ผู้นำชุมชน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลดอนตะโก และผู้สูงอายุในตำบลดอนตะโก อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

เอกสารอ้างอิง

- จิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย, ปัญญา ทองนิล, นภาเดช บุญเชิดชู, ชัยยุธ มณีรัตน์ โยธิน ศรีโสภา, และ มุทิตา ทาคำแสน. (2563). การเรียนรู้จากการปฏิบัติ. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี*, 10(3), 155-163.
- จุฬารัตน์ ห้าวหาญ, ธวัชชัย ยืนยาว, สุชาดา นิมวัฒนากุล, และ สุขุมล แสนพวง. (2563). ความพร้อมต่อการเรียนแบบสหวิชาชีพของนักศึกษาอุดมศึกษาจังหวัดสุรินทร์. *วารสารพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข*, 30(1), 25-34.

- ณัฐนันท์ วรสุข, สุริยะ ปิยผดุงกิจ, และ สุติเทพ ศิริพิพัฒนกุล. (2563). ผลการจัดการเรียนการสอนแบบสหสาขาวิชาชีพต่อสมรรถนะการทำงานร่วมกันแบบสหสาขาวิชาชีพและความสุขของนักศึกษา. *วารสารพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข, 30*(3), 50-61.
- ณัฐิกา ราชบุตร, สมหมาย กุมพันธ์, และ พรรวินท์ ธนินธิพิงศ์. (2563). สมรรถนะด้านจริยธรรมจรรยาบรรณและกฎหมายวิชาชีพ ของนักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด, 14*(2), 182-191.
- ธวัชชัย ยืนยาว, จุฬารัตน์ ห้าวหาญ, และ วรนาถ พรหมศวร. (2562). ผลการจัดการศึกษาแบบสหสาขาวิชาชีพต่อการรับรู้และเข้าใจบทบาทตามสาขาวิชาชีพและความสามารถในการทำงานเป็นทีม. *วารสารการพยาบาล การสาธารณสุขและการศึกษา, 20*(1), 137-147.
- ชญมณล สุรียนิมิตรสุข, ทศยรัตน์ รื่นเริง, เอกพจน์ สืบญาติ, เครือวัลย์ แพทนท์ธี, และ อัจฉราวรรณ ยิ้มยัง. (2563). ผลการจัดการเรียนการสอนแบบสหสาขาวิชาชีพ (IPE) เรื่อง การส่งเสริมสุขภาพหญิงตั้งครรภ์ปกติต่อสมรรถนะในการทำงานร่วมกันแบบสหสาขาวิชาชีพ. *วารสารพยาบาลตำรวจ, 12*(2), 380-387.
- เปรมฤดี ศรีวิชัย, และ กันติยา ลีประเสริฐ. (2562). พฤติกรรมการสื่อสารของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลทั่วไป จังหวัดพะเยา. *วารสารการพยาบาลและการดูแลสุขภาพ, 37*(1), 138-147.
- พรศิริ พันธสี, และ เจตจรรยา บุญญกุล. (2560). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมและการปฏิบัติตามกฎหมายในการปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ. *วารสารพยาบาลสภากาชาดไทย, 10*(1), 81-94.
- พิมพ์พัญ ทองกิจ. (2563). บทบาทครูกับการจัดบรรยากาศชั้นเรียนเชิงบวกในศตวรรษที่ 21. *ศึกษาศาสตร์สาร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 4*(1), 50-59.
- รัชฎา สหะวรกุลศักดิ์, ศรินาถ ตงศิริ, และ หทัยชนก ประดิษฐ์ผล. (2564). ปัจจัยความสำเร็จและความท้าทายในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ร่วมสหสาขาวิชาชีพของศูนย์แพทยศาสตรศึกษาชั้นคลินิก โรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศรและเครือข่าย. *บูรพาเวชสาร, 8*(1), 95-111.
- วนิษา ชื่นกองแก้ว. (2561). *คู่มือการจัดการศึกษาแบบสหสาขาวิชาชีพ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). พี.เอ.ลิฟวิ่ง.
- วิรัช วรรณรัตน์. (2560). คะแนนสอบและการตัดเกรด. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์, 2*(3), 1-11.
- วิริยาภรณ์ แสนสมรส, วิภารัตน์ ยมดิษฐ์, นิศากร เยาวรัตน์, อมรรัตน์ สว่างเกตุ, และ นพวรรณ ดวงจันทร์. (2560). คุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาล: กรณีศึกษา วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี. *วารสารการพยาบาลและการศึกษา, 10*(4), 144-159.
- วีระศักดิ์ พุทธาศรี, และ วนิษา ชื่นกองแก้ว (บ.ก.). (2560). *รายงานการประชุมวิชาการประจำปีระดับชาติ การพัฒนาการศึกษาสำหรับบุคลากรด้านสุขภาพ ครั้งที่ 3 เรียนร่วมวิชาชีพ สู่ทีมสุขภาพไทย. มุลนิธิเพื่อการพัฒนาการศึกษาบุคลากรสุขภาพ (ศสช.).*

- ศิริบุญ รุ่งหิรัญ. (2557). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสมรรถนะการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดปทุมธานี. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย*, 6(1), 109-120.
- สานิตย์ หนูนิล. (2556). การพัฒนาจริยธรรมในองค์กรผ่านกระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์. *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร ฉบับภาษาไทย*, 33(1), 131-148.
- สุณี เศรษฐเสถียร. (2558). รูปแบบการเรียนการสอนแบบสหสาขาวิชาชีพ ณ กลุ่มงานเวชกรรมฟื้นฟู โรงพยาบาลอุดรธานี. *เวชศาสตร์ฟื้นฟู*, 25(2), 65-70.
- อติญาณ์ ศรีเกษตรริน, วารุณี เกตุอินทร์, อัจฉราวดี ศรียศศักดิ์, สุทธนันท์ กัลละ, จุรีรัตน์ กิจสมพร, อรชร อินทองปาน, และ สรลรัตน์ พลอินทร์ (2563). ผลการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมต่อทักษะการทำงานร่วมกันระหว่างทีมสหสาขาวิชาชีพ. *วารสารวิชาการสาธารณสุขชุมชน*, 6(1), 125-135.